

İş Güvenliği İstatistikleri

İsa DOĞANLI-3 Mayıs 2015 Pazar

İş güvenliği konusunda yapılan çalışmaların başarı derecesi iş güvenliği istatistikleri ile izlenir. Bu istatistiklerdir nelerdir ve nasıl hesaplanıp-nasıl yorumlanır diye incelediğimde, aşağıdaki yazı ortaya çıktı. İnternetteki çeşitli kaynaklarda ikisi çok önemli esas olarak 7 ayrı istatistik tanımlanmıştır: Toplam iş kazası oranı (Total Incident Rate) Kayıt edilebilir iş kazası oranı (Recordable incident rate) Tıbbi tedavi gereken iş kazası oranı (Medical treatment injures rate) İş kazalarının şiddeti/büyüklüğü (Severity rate) (İş kazası nedeniyle) İş dışında kalma oranı (Dart rate) Kayıp iş günü oranı (Lost workday rate) Kayıp zamanlı iş kazası oranı (Lost time case rate)

Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Bütün iş kazası istatistikleri geçmişe ilişkindir. İlgili kurumun, gelecekteki durumunu tahmin etmez. Adını “oran” olarak yazmamıza rağmen, iş kazaları istatistiklerinin birimi yoktur. Hesaplamalar belirli bir şirket veya iş yeri (fabrikası) için yapılabilir.

Normal olarak ofis, taşeron, mevsimlik ve kontrat bazlı çalışanların kazaları ve çalışma süreleri hesaplamalarda dikkate alınır. İş yerinde bazı işler zaman içerisinde dış kaynak kullanımına geçilebileceği için tüm çalışanların kazaları ve çalışma süreleri dikkate alınmalıdır. Günlük ve yıllık izinler ile raporlu günlerin düşülmesi doğru hesaplama sağlar. İş seyahatleri, çalışma günü sayılmalıdır. Küçük işletmelerin dönemleri arasında büyük varyasyon görülmesi doğaldır. Büyük şirketler/gruplar için yapılan hesaplamalarda daha kararlı sonuçlar çıkacaktır.

İş Kazası İstatistiklerinde Kullanılan Çarpan Üzerine

Aşağıda istatistik hesaplama formüllerinde 100.000, 200.000 ve 1.000.000 gibi çarpanların sıklıkla görülmektedir. Çarpanların birimi saat olup; pratikte çarpanın bir önemi yoktur. Siz başka bir çarpan da kullanabilirsiniz. Hesaplanan istatistiği her zaman aynı şekilde ve aynı çarpanla hesaplanması ise çok önemlidir.

200.000 sayısının (saatin) mantığı ise şöyledir:

Eğer haftada 40 saat çalışan 100 çalışanınız var ve yılda ortalama 50 hafta çalışıyorlar ise; $40 * 100 * 50 = 200.000$ saat’ dir.

Toplam İş Kazası Oranı

Toplam iş kazası oranı, iş kazası istatistiklerinin kuşkusuz en önemlisidir. Toplam iş kazası sayısı*200.000 / toplam çalışma süresi

formülü ile hesaplanır. Toplam çalışma süresi, yukarıda açıklandığı gibi o iş yerinin (veya kurumun) hesaplama dönemindeki toplam çalışma süresidir. 5 kaza var ve toplam çalışma süresi 450.000 saat ise, $5 * 200.000 / 450.000 = 2,22$. Bu sayı, ilgili dönemde her 100 çalışan başına 2,22 kaza meydana gelmiş şeklinde yorumlanabilir.

Aynı hesaplama 1.000.000 ile yapılırsa idi, 11,11 sonucu çıkacak idi. Yorumu ise her milyon çalışma saatinde 11,11 iş kazası şeklinde yapılabilir.

“Kayıt edilebilir iş kazası oranı” ise küçük iş kazalarını dikkate almayan hesaplama şeklidir. Avrupa Birliği, “kayıt edilebilir” dendiğinde en az 3 gün rapor alınan iş kazalarını dikkate almaktadır.

“Tıbbi tedavi gereken iş kazası oranı”, iş kazası geçiren kişinin hastanede tedavi görmesi durumlarını iş kazasından saymaktadır. İş yeri hekiminin yaptığı tedavi veya iş yerinde yara bandı vs yapıştırılması durumları iş kazasından sayılmamaktadır.

Bizce, büyük veya küçük hepsi iş kazasıdır ve kurumlar iş kazalarının oluşmaması için gereken önlemleri almalıdır. Hesaplama formülü aynı olmak üzere, kayıt edilebilir iş kazası sayısı veya tıbbi tedavi gereken iş kazası sayısı konulmak suretiyle yeni oranlar hesap edilebilir.

İş Kazalarının Şiddeti/Büyüklüğü

Bize göre ikinci önemli istatistiktir ve iş kazası başına, ne kadar iş günü kaybedildiğini hesaplar.

Toplam iş günü kaybı / toplam iş kazası sayısı, Şeklinde hesaplanır. Vuku bulan 5 iş kazası nedeniyle (hesaplanan dönemde), toplamda 15 gün rapor alınmışsa, $15 / 5 = 3$ gün. Kaza başına ortalama 3 iş günü kaybedilmiştir.

İş Dışında Kalma Oranı

İş kazasına nedeniyle en az 1 gün rapor alanların oranıdır. Rapor alan sayısı * 200.000 / toplam çalışma süresi formülü ile hesaplanır.

Yukarıdaki 5 iş kazasından 3'ünde rapor alınmış ise, $3 * 200.000 / 450.000 = 1,33$ 'dür. Her 100 çalışan başına 1,33 raporlu iş kazası olmaktadır.

Kayıp İş Günü Oranı

İş kazalarının ne kadarının gün kaybı yarattığını hesaplayan istatistiktir.

Kayıp iş günü yaratan iş kazası sayısı * 200.000 / toplam çalışma süresi şeklinde hesaplanır.

Örnekteki 5 iş kazasından 4'ü iş günü kaybı yaratmış ise, $4 * 200.000 / 450.000 = 1,78$ 'dir. Her 100 çalışan başına 1,78 kayıp iş günü yaratan iş kazası olmaktadır.

Kayıp Zamanlı İş Kazası Oranı

İş kazalarının ne kadarının zaman kaybına (raporlu veya saatlik istirahat/duruş) neden olduğunu hesaplar.

Yukarıdaki "kayıp iş günü oranı" ndan farkı, rapor alınmayan veya raporun tatil günlerine denk gelmesi durumlarını da dikkate almasıdır. Ve formülü:

Kayıp zaman yaratan iş kazası sayısı * 200.000 / toplam çalışma süresi yukarıdaki 5 kazanın tümü, az veya çok zaman kaybı yaratmış ise, $5 * 200.000 / 450.000 = 2,22$ 'dir. Her 100 çalışan başına 2,22 zaman kayıplı iş kazası görülmektedir.

Sonuç

Okuduğunuz üzere, formüller birbirine çok benzemektedir. Formülün, şöyle veya böyle yazılması; iş kazalarını azaltmaz veya çoğaltmaz. İş kazalarını, ancak aldığınız önlemler, işçi sağlığı ve iş güvenliği çalışmaları, koruyucu ekipman kullanımı azaltabilir. Çeşitli dönemlerde, hep aynı formül ile hesaplama yapmak; dönemleri kıyaslamaya imkan yaratır. İstatistik masa başında hesaplanır-uygulama esastır ve her şeydir.

